

עבודת ה' מהי – יסוד התפילה

רבים חושבים שעבודת ה' זה משהו שהוא לא שייך אלינו, כי אנו משקיעים בדברים החשובים - בלימוד התורה, בתפילה ובדקדוקי מצוות, ולא התחנכנו למושג שנקרא עבודת ה', ורק אצל החסידים יש כזה מושג.

ובאמת, בכל פעם שנתקלים בתורה, בגמ' ובספרי המוסר במושג עבודת ה', קצת מתבלבלים מה זה אומר הדבר הזה, ומהו התחום של עבודת ה', האם הכוונה להתבודדות, לחשוב מחשבות רבות של דבקות, לומר תהלים, או כל מיני כהנה וכהנה.

ונראה לי לבאר מהו המושג עבודת ה', ולפני זה נקדים את המקור של החיוב לעבוד את ה'. הרמב"ם בספר המצוות (עשין ה') כותב וז"ל: "והמצוה החמישית היא שצונו לעבדו יתעלה, וכבר נכפל צווי זה פעמים. אמר (משפטים כג, כה) ועבדתם את ה' אלקיכם, ואמר (ראה יג, ה) ואותו תעבדו, ואמר (ואתחנן ו, יג) ואותו תעבדו, ואמר (ס"פ עקב) ולעבדו. ואעפ"י שזה הצווי הוא גם כן מן הציוויים הכוללים כמו שביארנו בשרש הרביעי, הנה יש בו ייחוד שהוא צוה בתפילה. ולשון ספרי: ולעבדו, זו תפילה. ואמרו גם כן: ולעבדו, זה תלמוד. ובמשנתו של רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי, אמרו: מנין לעיקר תפילה בתוך המצות, מהכא: את ה' אלקיך תירא ואותו תעבד. ואמרו (מדרש תנאים ממדרש הגדול פ' ראה): עבדהו בתורתו, עבדהו במקדשו. כלומר, ללכת שם להתפלל בו ונגדו, כמו שבאר שלמה עליו השלום (מ"א ת, דה"ב ו')."

וצריך ביאור, א', מהו המושג לעבוד את ה' בתורתו.

ב', צריך להבין אם באמת עבודת ה' היא גם בתורה, א"כ מדוע אומר הרמב"ם שיש בו ייחוד שהוא ציווה בתפילה, שמשמע שעיקר המצווה מתקיימת בתפילה. וצ"ב מדוע בתפילה זה יותר מתקיים.

ונראה שהנקודה של עבודת ה' היא לא קאי על לעשות עוד דבר חוץ מהדברים שאנחנו עושים, אלא א' להעמיד את מה שאנחנו עושים בתור עבודת ה', ב' להעמיד את המיקום המדויק שלנו כעובדי ה'.

א"כ, באמת המטרה היא להגיע כל היום לכך שבכל מעשינו אנו עובדי ה', בתורה, בתפילה וכו'. אבל הזמן שבו האדם מעמיד את המיקום שלו, ואת הצורה והדרך לעבוד

את ה', הוא בתפילה, ולכן יש כאן ייחוד למצוות התפילה.

לדוגמא, אדם יכול ללמוד מתוך אחריות והרגשה חזקה שהוא מקיים את העולם, א"כ המקום שלו בעבודת ה' הוא שהוא ממש משרת את ה' ועוזר לו בקיום העולם.

אדם יכול ללמוד כי כך רצון הקב"ה, ולמרות שלקב"ה עצמו, אם תפעל מה פעלת לו, שזה לא מוסיף לו שום דבר, והוא לא צריך לא למעשינו ולא לתורתנו, אבל כך הוא רצה, ואני כאדם קטן שאין לו קיום מבלעדיו, עושה רצונו.

אדם יכול ללמוד כיוון שהוא מרגיש אחריות³ כ"כ גדולה לעולם התורה, שהתורה תתקיים אצלם ותתבאר אצלם, שהוא הולך ומרבה תורה בשיעוריו ובכל מיני דרכים להרבות תורה בעולם.

ויש אחד שהוא גם מרביץ תורה, אבל הוא עושה את זה מתוך הרגשה שהוא לא עושה כלום, אלא הכל זה התגלות של הקב"ה דרכו.

ויש אחד שמבין שהקב"ה רוצה להיטיב, ורוצה להיטיב לו, והטוב האמיתי הוא הדבקות בו יתברך שזה בתורה, לכן הוא לומד שע"ז הוא יגדל והקב"ה יכול להיטיב לו.

כל אחד והמקום שבו הוא מעמיד את עצמו ביחס בינו לבין הקב"ה, במיקום בינו לבין הקב"ה.

וכפי שנבאר במהלך התפילה, המקום שבו מתבררים הדרכים בעבודת ה' על כל החלקים שדיברנו הוא בתפילה. וכמובן שאין דרך אחת שהיא הנכונה, אלא כל אחד יש לו את הדרך שלו, ולכל אחד יש לו את הזמנים שלו. אבל אדם צריך לדעת למקם את עצמו מה המיקום שלו במפת הבריאה, ודבר זה שאדם יודע מה המיקום שלו, הוא מאוד עוזר לתת חשיבות וערך לעבודת ה' שלו.

ונביא לדוגמא, אם אדם יש לו עסק או ארגון ויש בו עובדים, מתנדבים, מנהלים, עובדי ניקיון, עובדים בכירים ובכירים פחות. ההבדל ביניהם הוא לא רק מה כל אחד הוא עושה, אלא ההבדל הגדול ביניהם הוא מה צורת הקשר בינם לארגון, ומה צורת הקשר בינם לבין מנהל הארגון. ואם זה ארגון או עסק שיש חשיבות גדולה בהצלחת העסק בקשר עם המנהל, ההבדלים בחלק הזה גדלים פי כמה וכמה.

³ ובמאמר מוסגר שאני כותב שצריך את האחריות לקיים את העולם, לימדנו מוריני המשגיח שליט"א, שאין המכוון שלומד בשביל זה, כי מי שלומד בשביל זה שכר חסד בידו, וזה לא תורה, אלא הלימוד צריך להיות בשביל התורה לשם התורה, אלא שהאדם צריך לדעת שיש לו ערבות ואחריות על קיום העולם.

גם בעבודת ה' זה כך, אדם צריך לדעת היכן הוא ממקם את עצמו בעבודת ה', האם כמתנדב, האם כעבד, האם כמנהל, האם כמעשה אחרים, האם כעושה רצון עבדו.

חילוקים אלה בעבודת ה' כבר התחילו אצל אדה"ר, שרצה לעבוד את ה' בצורה שונה ממה שניתן לו. והתבררו יותר התפקידים העיקריים אצל אברהם, יצחק ויעקב, כפי שנבאר בתחילת תפילת שמונה עשרה, חילוקים אלה. ועד היום הם הטביעו בנו את הדרכים האלו איך לעבוד אותו יתברך.

אחד שחושב שההבדל בינו לבין מרן ר' דוב לנדו שליט"א זה שהוא לומד יותר, או יודע יותר, או מלמד יותר, לא הבין כלום. העיקר הוא מה שר' דוב לנדו שליט"א הוא שותף עם הקב"ה במה שקורה בעולם ברמה שיש לו אחריות על כל לומדי התורה בכל העולם. זה דבר לא נתפס גודל השותפות, הוא אחראי לדאוג לכסף של לומדי התורה, לכבוד של לומדי התורה, לזה שיהיו שקועים בלימוד, לזה שיתעסקו בכל מכמני התורה, לזה שיכבדו ויאהבו את התורה, שיבינו כמה זה אמת והכל שקר. ומי שמתבונן ורואה כמה שהוא טורח בשביל כל זה, זה לא מגיע ממקום של יותר הרבצת תורה יותר תורה, זה מגיע מעובד ה' אמיתי שמבין את זה שהוא ממש שותף של ה'.

הרב שטינמן זצ"ל היה מוסר נפש על החזקת הכוללים, הקמת ישיבות, עצה לאלפי אנשים, מוסדות, ארגונים ועוד. זה לא היה הרבה מצוות, זה לא היה הרבה שכר, זה היה יחס אחר של עובד ה'. וכמו שידוע הסיפור שמגיל צעיר שאיפתו הייתה להיות מרכבה לשכינה. וזה ממש דוגמא טובה, אנשים תופסים שהרב שטינמן היה מרכבה לשכינה כי הוא לא אכל, והוא היה אדם קדוש, ומרכבה לשכינה זה אומר להיות אדם קדוש. זה לא נכון, מרכבה לשכינה זה אומר שכל הווייתו היא לגילוי כבוד שמים וזה כל המציאות שלו, וזה היה בכל מעשיו, בזה הוא היה מרכבה לשכינה.

וכשמדברים על הנהגות של ה' כמו חסד, גבורה, אמת וכו', זה לא דברים רחוקים כ"כ כמו שזה נראה. מדובר סה"כ על עניין של יחס של הנהגה שנקבע לפי איך שהאדם עובד את בוראו, האם הוא עובד את בוראו במידת האחריות לעשות קיום לעולם ע"י לימוד התורה וכו' כמו אברהם, האם לגלות את זה שהקב"ה הוא עושה את הכל והאדם אין בכוחו לעשות שום דבר, או לשלב בין השניים, [ובתוך התפלה יתבאר באריכות].

אבל אדם עובד ה' צריך לדעת מה המקום שלו בעבודת ה', ולא לעבוד כמתנדב זוטר שלא מבין במה הוא עסוק, ולא כשכיר מסכן, וכ"ש לא כעבד כפוי.

תהליך זה מתחיל בפסוקי דזמרה, אנו מתחילים לברר מה המטרות של האדם בעולם, מה המטרות של הקב"ה בעולם, מה הצורה שבה הקב"ה מנהיג את העולם, ואנו צריכים להתנהג בדרכיו וללמוד ממנו מה הוא חפץ מאיתנו.

ואז בקריאת שמע וברכותיה, כבר ממש מקבלים על עצמנו את מלכותו, וזה הזמן לייצב את עצמנו מה אנחנו מקבלים. ואח"כ בשמונה עשרה אנו כבר ממש עומדים כעבדיו לפי האופן שהכנו את עצמנו לפני זה.

אשרי יושבי ביתך

"אשרי יושבי ביתך", זה המשך לזה שאנו ראוים להכיר את ייחודו בעולם יותר מכולם, אשרי אלו שיושבי ביתך שבאמת מכירים בזה. ואז מגיע "אשרי", שעניינו גילוי מלכותו יתברך כאן בעולם באופן נעלה ומרומם, שלב אחר שלב כמו שנבאר.

הקדמה

יש שאלה מאוד גדולה ששאלו נביאים ראשונים, איך זה יכול להיות שצדיק ורע לו, רשע וטוב לו. על שאלה זו נאמרו ע"י נביאינו ב' סוגי תשובות. משה רבינו עונה (פרשת האזינו) שאנחנו לא מבינים, רק צריך לדעת שהכל זה מהקב"ה, "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט קל אמונה ואין עוול צדיק וישר הוא".

דוד המלך מבאר מהלך שכלי בהנהגת הקב"ה ליישב הדברים על הלב, שלרשעים הטובה שיש להם היא להשמידם עדי עד, ולצדיק הקב"ה שומר לו על זכויותיו ע"י שרע לו, מה שקרוי בגמ' יום טב ויום ביש.

וצריך להבין האם יש ויכוח האם לענות או לא לענות.

ונראה שזה תלוי בדרגת האדם. אדם שהוא בדרגה שרצונו שיתמלא רצונו, הוא לא יוכל להבין את הנהגת הקב"ה באופן זה של להשמידם עדי עד. וזה רואים בחוש שלאנשים במדרגה נמוכה, שאומרים להם על הרווחים שלהם בצרות, זה לא עוזר להם לקבל את הצרות, כי עיקר רצון החיים שלהם לא מתמלא.

אבל אדם שנמצא במדרגה של חסידים, שרצונו לעשות רצון ה' ושיתמלא כבוד שמים [וזה לא חייב להיות בדווקא בדרגות עליונות, אלא בן עליה שרוצה לעשות רצון ה'], הוא יכול להבין את הנהגת הקב"ה.

כי לפני שמבינים צריך דבר נוסף, שהוא לקבל את זה. ורק צדיק שמקבל את זה לכתחילה, כי כל רצונו הוא רצון ה', ואם זה רצון ה' זה מה שהוא רוצה, אז לאחר שהוא באמת מקבל את זה, הוא גם יוכל להבין את זה למה באמת הקב"ה עשה לו את זה.

[ויסוד זה נכון לא רק בהנהגת העולם, אלא גם בלימוד, שהרבה מהקושי להבין דברים קשים הוא מחוסר ההסכמה של השלב של הקבלה, לקבל מה כתוב פה, אבל אדם שמפנים שמה שכתוב פה זה זה, יהיה לו הרבה יותר קל להבין].

וחובה על האדם להתבונן לראות את המהלך הטוב שיש בכל דבר שהקב"ה עושה, למרות שגם אדם שהוא בדרגה הגבוהה צריך שיהיה לו מן הדרגה הנמוכה לדעת איך לקבל את זה גם כשלא מבינים, אבל חוץ מזה חובה על האדם להתבונן ולהבין מהלך הקב"ה בבריאה.

ונראה שזוהי תמצית הפרק. תמצית הפרק היא שיש חילוק בין איך ששאר הברואים תופסים את הנהגת ה', לבין איך שהחסידים וכן יושבי ביתך תופסים את הנהגת ה'.

וזהו "אשרי יושבי ביתך עוד יהללך סלה", שאלה שיושבי ביתך הם יכולים להלל אותך עוד ועוד, כיוון שיש להם תפיסה והבנה בהנהגת ה' בבריאה.

וביותר, הפחד יצחק [מאמרי פחד יצחק פסח מאמר ט"ו ז] מייסד שיש ב' יצה"ר. א' היצה"ר של תאוות וכו', ב' היצה"ר של רשע וטוב לו צדיק ורע לו. וזה ממש יצה"ר מה שלא רואים בחוש איך הצדיק טוב לו והרשע רע לו, למרות שבאמת זה כך. וז"ל: "אלא שיש כאן עומק לפני מעומק. כי כשם שישנה למדרגת פלא בחיי אדם, כמו כן ישנה מדרגה זו גם בחיי היקום והנהגתו. גם בהנהגת היקום ישנה היכי תימצי של קשור הטבעי ברוחני. ההנהגה בעולם הזה של רשע וטוב לו הוא ההנהגה של הענין הטבעי; הנהגת עולם הבא של רשע ורע לו היא ההנהגה של הענין הרוחני".

ואומר הפחד יצחק שלעת"ל [בימות המשיח] כל היצה"ר שיתבטל הוא היצה"ר השני של צדיק ורע לו רשע וטוב לו.

וא"כ מאוד מובן מדוע מי שאומר אשרי ג' פעמים ביום יש לו חלק לעולם הבא. כי מי שאומר באמת אשרי ג' פעמים ביום הוא חי את העוה"ב כבר עכשיו, שכבר עכשיו הוא חי בצורה כזאת שצדיק וטוב לו רשע ורע לו, שהוא רואה בחוש איך שכל הטובות של רשעים זה רע להם, ואיך שהרעות של הצדיקים זה טוב להם.

ולכן הפרק הוא לא הודאה, אלא הוא הכרה בהנהגת הקב"ה, ובזה אנו מנסים לבטל את היצה"ר כבר עכשיו. כי אנו יודעים שגם אם ע"י המצוות אנו מפסידים ורע לנו, אבל זה טוב לנו.

אז אנו מדברים בפרק הזה כמה רואים את גילוי הקב"ה כאן בתוך העולם. שהמציאות של רע וטוב לו מביאה למחשבה כאילו הקב"ה לא מעורב בתוך העולם, וזה אנו רוצים להעמיד בפרק הזה, כמה הקב"ה מעורב בעולם בצורה הטובה ביותר.

א' חצי מהפרק לא עוסק בהודאה לה', אלא על זה שמודים לו. וצריך להבין מהו עניין זה שאנו אומרים לקב"ה, ראה כמה מודים לך, למה אנו לא מודים בעצמנו. וזה גם לא כמו בהודו שזה קריאה לכולם להודות, אלא זה סיפור על זה שכולם מודים.

ומה שנראה, שהעניין הוא שאנו באים להכיר בזה כמה הקב"ה כן מתגלית מלכותו בתוך העולם הנסתר. שכמה שהקב"ה מסתיר את מלכותו כמו שאמרנו בפרק הקודם ומלכותו תתגלה רק לעת"ל, אבל אנו משבחים כמה מלכותו כן מתגלית כאן בתוך העולם. ולכן דבר ראשון אנו אומרים על זה שכולם מהללים אותו, שזו צורה שהמלכות שלו מתגלית בעולם.

ועיקר הפרק כידוע הוא הפסוק **"פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון"**. ובפסוק זה בא לבאר לנו נעים זמירות ישראל שדרך זה נראה את שלמות הנהגת הקב"ה. א' לראות איך הקב"ה שולח לכל אחד את מה שצריך בזמן שהוא צריך, וזה **"עיני כל אליך ישברו"**, דבר שני שהוא היותר גדול, הוא מה שהקב"ה נותן לכל אחד לפי מה שהוא רוצה.

ויפלא בעיני המתפלל, וכי באמת הקב"ה נותן לכל אחד לפי רצונו, הרי יש הרבה שרוצים הרבה ובכל אופן לא מקבלים.

התשובה היא שלכל אחד יש הרבה רצונות, ויש לו רצונות יותר חזקים הכרחיים ואמיתיים ורצונות יותר חלשים וחיצוניים, ולעיתים הרצונות סותרים אחד את השני ולא יכולים להתמלאות כולם יחד, אז הקב"ה תמיד מספק לכל אחד את הרצון החזק והאמיתי שלו, ואם הקב"ה יודע שבשביל שהרצון החזק יתגלה, צריך לא לתת לו את הרצון היותר חלש, אז הוא לא ייתן לו, כי הוא ממלא את רצונו. וזהו יסוד הבחירה בגשמיות ורוחניות, מה שאדם בוחר מה הוא רוצה, והקב"ה בדרך שאדם רוצה לילך מוליך אותו.

לדוגמא, אדם רוצה איזה שהוא תענוג גשמי מסוים, שהקב"ה יודע שזה יפריע לו בעבודת ה', אז עכשיו השאלה היא מה הרצון היותר חזק אצלו, האם עבודת ה' או התענוג הגשמי.

או אדם רוצה להתחתן או רוצה ילדים, אבל מצד שני הוא רוצה גם חיים בצורה אחרת שחרור חוסר עול. השאלה היא עכשיו איזה רצון יותר חזק אצלו, או השאלה היא האם בכלל הוא החליט מה הוא רוצה, או שזה מחמת מה שיתבאר בקטע הבא.

או לפעמים הקב"ה יודע שהרצון שלו לתקן את עצמו או להתקרב לה' הוא רצון יותר חזק מאשר שיהיה לו כסף או להרגיש טוב, אז הקב"ה מנסה אותו בעוני או בבריאות שעייז הוא יגדל יותר.

והמתבונן לא רק יראה שזה נכון, אלא הוא יראה את הקב"ה בכל צעד ושעל בחיים, וזהו גילוי **"מלכות מלכות כל עולמים"** באופן היותר מושלם.

אלא שלהוציא את זה לפועל צריך ממשלה, כי אדם לא מבין שטוב לו דבר זה וזה מה שיביא את רצונו האמיתי, והוא חושב שאפשר גם וגם.

וזהו היסוד של "משלם לשונאיו אל פניו להאבידו", שח"ו אין זה שנאת הקב"ה את הרשעים, שהרי אפי' כשחטאו קרויים בנים, אלא שהוא פשוט נותן להם את השכר שהם רוצים. וזהו הרצון החזק שלהם, לא לקרבת ה' אלא לתענוגות העולם, אז כיוון שלמעלה א"א לספק להם את מה שהם רוצים, הוא מספק להם את זה כאן.

וכן שמעתי בשם החוזה מלובלין שאמר, שמה שהוא משלם להם זה את מה שהם רוצים, ואם הם ירצו רוח הקודש הוא ייתן להם רוח הקודש, אבל גם זה יהיה בתור "משלם אל פניו", כי הוא רוצה זאת רק בשביל התענוג שיש בזה.

ביאור מהלך אשרי יושבי ביתך

ולאחר שביארנו את יסוד הפרק, נבאר את המהלך של הפרק.

ונראה לבאר שכל הפרק עוסק באלה שיושבים בבית ה', שהם רואים את הקב"ה בכל דבר בחיים, על פני שאר העם שרואים את הקב"ה רק בניסיו הגדולים. וכיוון שאיירינן במלכות ה', שזה גילוי ה' אצל הנבראים, אז חלק מהשבח הוא עצם זה שמהללים את השם. אלא שבדבר זה, אשרי יושבי ביתך שהם רואים את ה' יותר, בכל דבר קטן בחיים.

ועכשיו מוטל עלינו לבאר את הסדר של הפרק, ונראה שהוא מחולק לב' חלקים: הקדמה ושבח של כל העם, ולאחמ"כ הקדמה ושבח של החסידים.

א. השבח הראשון, עד "יודוך ה' כל מעשיך".

ב. השבח השני הוא מ"כבוד מלכותך יאמרו" עד הסוף.

השבח הראשון שייך לכל ההמון, והשבח השני שייך לחסידים ועובדי ה'. אמנם, כפי שנראה, גם בתוך השבח של ההמון יש משהו מיוחד לצדיקים.

"גדול ה' ומהולל מאוד ולגדולתו אין חקר" - דוד המלך משבח את ה' ע"ז שהקב"ה מהולל בפי כל, אבל הוא מודיע שהאמת היא, שכמה שהם מהללים אותו, אין להם מושג בכלל כמה הוא גדול, שלא יישמע ח"ו שגדלותו נגמרת שם, היכן שהם מהללים אותו.

"דור לדור ישבח מעשיך וגבורותיך יגידו" - הם - העם משבחים את הקב"ה בעיקר על המעשים והגבורות החורגים מדרך הטבע, המקומות שבהם רואים בבירור שהקב"ה עשה את זה. וזה גם דבר גדול, שלא לראות בזה את יד הטבע אלא את יד ה'.

"הדר כבוד הודך" - היופי החיצוני שלך, איך שהקב"ה עשה עולם כ"כ יפה, זה באמת מראה על משהו פנימי, שגם אם הם לא מבינים אותו, אבל הם יודעים להצביע על זה שבוודאי יש פה משהו. אבל **"ודברי נפלאותיך אשיחה"** - אומר דוד שבאמת את הפלאים שיש בכל דבר בבריאה, זה כבר נחלת חלקי בלבד, וזה "אשיחה".

"ועוזו נוראותיך יאמרו" - הם ישבחו את ה' על הנוראות שהוא עושה, כל הדברים שהם באמת לא נתפסים. **"וגדולתך אספרנה"** - אבל אני אספר כמה ה' גדול בכל דבר ודבר בבריאה.

"זכר רב טובך יביעו וצדקתך ירננו" - את הטובות שאתה עושה איתם ואת הצדקות, את זה הם יספרו וישמחו במה שאתה עושה להם.

ויאמרו **"חננו ורחום ה' ארך אפים וגדול חסד"** - שרואים שלמרות שחוטאים הקב"ה מאריך אפו ולא נפרע מהם ומרחם עליהם. וכן **"טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו"** - רואים כמה טובות הקב"ה עושה עם כל הנבראים, בין צדיקים בין רשעים.

"יודוך ה' כל מעשיך" אבל **"וחסידיך יברוכה"** - כל הבריאה כולה יודעת להודות לה' על הטובות שהוא עושה איתם, אבל לברך את ה', דהיינו להכיר בשלמות של הנהגת ה' בבריאה, שברכה עניינה שלמות, זה רק החסידים יודעים לעשות. מכאן עברנו לשבח של החסידים ועובדי ה'.

ולכן החסידים **"כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו, להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו"** - שהם יודיעו לכל העולם את היופי של המלכות של ה'. **"מלכותך מלכות כל עולמים"** - אלא שהוא מנהיג אותה במשך הדורות בממשלה, וממשלה היא לא דבר אחר מהמלכות, אלא היא הצורה לקיים את המלכות בכל דור ודור.

"סומך ה' לכל הנופלים וזוקף לכל הכפופים" - אנו מכירים בזה שלמרות שזה נראה שלפעמים האדם נופל, או לפעמים האדם חושב שהקב"ה מפיל אותו, אבל האמת היא שהקב"ה הוא זה שמחזיק את האדם בתוך הנפילה, ועוזר לו לקום, ולהתמודד עם זה ולקחת את הנפילה למקום טוב. רק שהאדם צריך להיות ערני לדבר זה, והנפילה עצמה היא סיבת הקימה כידוע.

"עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו" - אנו מבינים שזה שכל אדם תולה את תקוותו במשהו מעליו, זה מגיע מההכרה הזאת שהאדם צריך את הקב"ה.

והיופי הוא לראות איך שהקב"ה מביט בזה ונותן לכל אחד את הצריך לו בזמן שהוא צריך. ולכן **"פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון"** - רואים איך שהקב"ה ממלא לכל אחד לפי הרצון שלו.

"צדיק ה' בכל דרכיו וחסידי בכל מעשיו" - שאנו הצדיקים, גם אם דרכי ה' לא נראים לפעמים במהלך של טוב, אבל אנו בטוחים שהוא צדיק והוא עושה מעבר לשורת הדין, והקב"ה מתערב בכך שזה יהיה גם טוב ונוח לאדם.

"קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת" - שאם האדם קורא ומתפלל לה' באמת, אז לפעמים זה חוסך את סיבת העונש, ולכן יש יותר סיבה שהקב"ה יענה לו ויושיע אותו.

ועוד, שאם הוא מבקש מה' באמת את מה שהוא צריך והוא יודע מה הוא צריך, אז ודאי שהקב"ה יענה לו, כי הקב"ה הרי נותן לכל אחד כפי רצונו.

"רצון יראיו יעשה" - כי יראי ה' יודעים מה לרצות והם רוצים את רצון ה' בבריאה, לכן את הרצון שלהם הוא קיים עוד קודם התפילה. כי מלכתחילה הרצון שלהם הוא הרצון הנכון, אבל האדם שהוא לא ירא שמים יש לו הרבה רצונות סותרים, ולכן הוא לא יראה את זה שבעצם הקב"ה ממלא את רצונו. אבל הירא ה' יראה בכל דבר שקורה את הרצון האיש שלו, כי הרצון האיש שלו זה שיהיה רצון ה'.

"שומר ה' את כל אוהביו ואת כל הרשעים ישמיד" - שזהו "שומר", שהקב"ה עושה יום טוב ששומר להם את זכויותיהם, "ואת כל הרשעים ישמיד" זהו משלם אל פניו להאבידו.

"תהילת ה' ידבר פי ויברך כל בשר שם קודשו לעולם ועד" - דוד המלך בסוף המזמור משתף אותו עם כל בשר שמהללים את ה', שעצם הגידול של הקב"ה, להכיר בכמה הוא גדול, זה שייך לכל בשר. **"ואנחנו נברך קה מעתה ועד עולם הללוקה"** - זה חוזר ליושבי ביתך ולחסידים, שהם "יברוכה", שהברכה היא היא השלמות.

